

20.08.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/234
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2024/230
Karar Numarası : 2024/667
Başvuran : E. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : A Pamukkale Taşımacılık Turizm Ticaret Ltd. Şti
Vekili: Av. U. B. D.
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şehirlerarası otobüs hizmetleri bakımından engelli bireylere tanınan indirimli bilet uygulamasının engelli başvurana yanlış oranda uygulandığı gerekçesiyle engellilik temelinde ayrımcılık yasasının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. "*Ruhsal ve duygusal*" ve "*sınıflanamayan*" engel gruplarında % 52 oranında engelli olduğunu,

b. 29/6/2023 tarihinde Pamukkale Turizmin satış ofisinden 2/7/2023 tarihinde saat 9.45'teki Ayvalık (Sarımsaklı) Otogar-İzmir Otogar seferi için 1 adet bilet satın aldığını,

c. Muhatap Firmanın internet sitesinde, Obilet platformunda ve satış ofisinde geçerli normal bilet ücretinin 200 TL olduğunu, bu bedel üzerinden kendisine % 40 engelli indirim yapılması gerekirken % 30 indirim yapıldığını ve 140 TL ödediğini,

ç. 4/7/2023 tarihinde muhatap Firmaya iletildiği e-posta ile aynı sefer için kaç kişiye engelli indiriminin uygulandığını gösterir somut bilgi-belgeyi talep ettiğini ancak kendisine geri dönüş sağlanmadığını,

d. Konu hakkında Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER) ve sonrasında Kamu Denetçiliği Kurumuna (KDK) başvuru yaptığını,

e. CİMER başvurusuna istinaden Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü tarafından verilen cevapta, muhatap Firmanın savunmasında engelli kartını ibraz eden yolculara yasal indirimli bilet düzenlemesinin sağlandığının beyan edildiğinin belirtildiğini ve herhangi bir inceleme yapılmadan muhatap Firmaya yaptırım uygulanmadığını,

f. KDK'ya yapılan başvuru hakkında ise Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin ilgili düzenlemesinden

şeffaf bir şekilde faydalanılması amacıyla, bilet satış işlemi sırasında gerekli indirim yapılması yapılmadığının anlaşılabilmesi adına genel olarak taşıttaki engelli sayısının şeffaf bir şekilde ilgili firmalar tarafından paylaşılması için gerekli sistemsel düzenlemelerin yapılması amacıyla kararın Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına gönderilmesine karar verildiğini,

g. KDK tarafından verilen kararın ardından Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü tarafından kendisine iletilen en son cevapta söz konusu sefer için engelli olarak 1 adet biletin düzenlendiğinin ve düzenlenen biletin kendisine ait olduğunun belirtildiğini ileri sürerek gerekli idari para cezasının uygulanmasını talep etmektedir.

3. Muhatap A Pamukkale Taşımacılık Turizm Ticaret Limited Şirketi vekilinden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Engelli yolculara indirimli bilet uygulamasının yasal bir zorunluluk olmasıyla birlikte muhatap Firmaya ait internet sitesinde indirimli bilet uygulamasının daha fazla kişi tarafından görülmesini sağlayacak şekilde bulundurulduğu,

b. 8/1/2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin "*Ücret tarifeleri*" başlıklı 56'ncı maddesinde; engelli bilet indirimi kurallarına uymayanlara 5 uyarma cezasının verileceğinin hükme bağlandığı, iddiaların kabulü anlamına gelmemekle birlikte söz konusu düzenleme uyarınca sadece uyarma cezasının uygulanabileceği ve söz konusu hükmün icrası hususunda yetkinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına tanındığı,

c. Uyarma cezasının indirimli bilet uygulamasına uyulmaması hali için öngörüldüğü, başvuru konusunun ise % 40 indirim uygulanması gerekirken % 30 indirim uygulandığına yönelik iddialara ilişkin olduğu,

ç. "*Ne bis in idem*" ilkesi uyarınca aynı kişinin tek fiili üzerinden yalnızca bir yaptırımın uygulanması gerektiği ifade edilerek ihlal olmadığına karar verilmesi talep edilmiştir.

4. Muhatap vekili tarafından sunulan yazılı görüşe karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte, başvuru ve eklerindeki beyanlar yinelenmiş ve muhatap vekili tarafından ileri sürülen savunmalar reddedilmiştir. Bunlara ek olarak özetle;

a. Başvuranın yaşadığı başka bir örnek olay için 15/11/2023 tarihinde yapmış olduğu başvuru hakkında da KDK tarafından benzer şekilde karar verildiği, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen 5/3/2024 tarihli cevabi yazıda; yetki belgesi sahipleri tarafından en az % 40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde % 40 indirim uygulanacağına hüküm altına alındığının belirtildiği,

b. Kurumumuzun ayrımcılık yasağı bağlamında Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin söz konusu düzenlemesine aykırılık konusunda idari para cezası tesis etmekle yetkili olduğu,

c. Başvuruya konu olayla ilgili olarak 28/12/2023 tarihinde İzmir İl Tüketici Hakem Heyetine başvuru yapıldığı ve muhataptan savunma istendiği ancak yasal süresi içinde herhangi savunmanın ulaşıldığı belirtilerek orantısız ve makul olabilecek hiçbir sebep olmadan daha yüksek miktarda ücret tahsil edilmesi suretiyle engellilik temelinde ayrımcılık ihlali yapıldığı ileri sürülmektedir.

5. Başvuruya konu olayla ilgili olarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğünün yazıları ve ekleri dosyaya dâhil edilmiştir.

6. Başvuruya konu olayla ilgili olarak muhatap Firma vekilinden talep edilen bilgi ve belgeler dosyaya dâhil edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (...)"

8. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

9. Anayasa'nın "*Yerleşme ve seyahat hürriyeti*" başlıklı 23'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir."

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun uygulanmasında; (...) d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, e) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi, (...) ifade eder."

11. 6701 sayılı Kanun'un "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla

yükümlüdür.”

12. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4'üncü maddesi şöyledir:

“Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık. (...)”

13. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

“Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür. (...)”

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun'un “İspat yükü” başlıklı 21'inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

16. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru hakkı" başlıklı 30'uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek veya tüzel kişi, ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir."

17. Mezkûr Yönetmelik'in “Başvurunun konusu” başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

“Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri, başvurunun konusunu oluşturur.”

18. Mezkûr Yönetmelik'in “Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin

ilgili taraftan talep edilmesi” başlıklı 39’uncu maddesi şöyledir:

"Başvurucu, Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Talebin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, birinci ve ikinci fıkradaki şartları aramadan başvuruları kabul edebilir."

19. Mezkûr Yönetmelik'in "İncelemede uyulacak ilkeler" başlıklı 50'nci maddesi şöyledir:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi yönlerinden incelenir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

20. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası "Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." hükmünü haizdir. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında "İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir." hükmü bulunmaktadır. Başvuru dilekçesi eklerinden başvuranın kendisine uygulanan engellilik indirimi oranının doğru uygulanıp uygulanmadığını tespit edebilmek amacıyla 4/7/2023 tarihinde muhatap Firmaya ilemiş olduğu e-posta ile söz konusu sefer bakımından kaç kişiye engelli indiriminin uygulandığını gösterir bilgi ve belgenin gönderilmesini talep ettiği ancak muhatap tarafından kendisine herhangi bir cevap verilmediği görüldüğünden somut olay bakımından ilgili tarafa başvuru şartının gerçekleştiği değerlendirilmiştir. Bu çerçevede başvurunun Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

21. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre "Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır". Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ise ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı

muamelede bulunulması olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B.No:36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B.No:59140/00, 25/10/2005, para. 33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse ya da meşru bir amaç izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık*, B. No. 9214/80, 28/5/1985, para. 72).

22. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da; nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Bu nedenle hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

23. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) 2'nci maddesine göre engelliliğe dayalı ayrımcılık "... *siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ve makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesini kapsamaktadır*". Engelliliğe dayalı ayrımcılık, 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde de benzer şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca mezkûr Kanun'un "*Ayrımcılık*" başlıklı 4/A maddesi ile EHİS'in 5'inci maddesinde engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmış, eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak amacıyla engelli bireylere yönelik makul düzenleme yapılması konusunda tedbirlerin alınması gerektiği öngörülmüş ve engelli bireylerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık olarak değerlendirilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

24. Engelliliğe dayalı ayrımcılıkla mücadele ile hak ve özgürlüklerden faydalanma bağlamında engelli bireylerin herkesle eşit olduğu ve söz konusu eşitliğin erişilebilirliğin sağlanmasıyla güvence altına alınabileceği kabul edilmektedir. Bu kapsamda erişilebilirlik, EHİS ve 5378 sayılı Kanun kapsamında genel bir ilke olarak kabul edilmiş ve 5378 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde erişilebilirliğin "*Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını*" ifade ettiği belirtilmiştir.

25. Bu kapsamda engelli bireylerin topluma tam ve eşit katılımlarının sağlanabilmesi noktasında büyük önem taşıyan hizmetlerden biri, ulaşım hizmetidir. EHİS'in "*Erişilebilirlik*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında Taraf Devletler; engelli bireylerin bağımsız yaşayabilmelerini ve hayatın tüm alanlarına etkin katılımlarını ve diğer bireylerle eşit koşullarda ulaşım erişimlerini sağlamak için uygun

tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Keza EHİS'in 18'inci maddesinde de Taraf Devletlerce engelli bireylerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat özgürlüğünün kabul edildiğine vurgu yapılmış, 20'nci maddesinde Taraf Devletlerin engelli bireylerin olanaklar çerçevesinde ve azami ölçüde bağımsız hareket edebilmelerini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmiş ve engelli bireylerin istedikleri şekil ve zamanda karşılanabilir bir maliyetle hareket edebilmelerinin kolaylaştırılması alınması gereken tedbirler arasında sayılmıştır. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin 14 No'lu Genel Yorumu'nda da erişilebilirliğin ayrımcılık yapmama, fiziki erişim, ekonomik erişim ve bilgiye erişim olmak üzere dört boyutunun bulunduğu ifade edilmiştir (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Mümkün Olan En Yüksek Seviyede Sağlık Standartlarına Sahip Olma Hakkı Hakkında 14 No'lu Genel Yorumu, 11/8/2000, E/C.12/2000/4, s. 4, para. 12/b). Bu açıdan şehirlerarası otobüs hizmetlerinde geçerli olmak üzere en az % 40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişiler için uygulanması kararlaştırılan indirimle ilişkin Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin "*Ücret tarifeleri*" başlıklı 56'ncı maddesinin 11'inci maddesinin engelli bireyler tarafından ulaşım hizmetlerinin mali yönden erişilebilirliğinin sağlanması kapsamında kabul edildiği ifade edilebilir. Söz konusu düzenlemeye göre "*Yetki belgesi sahipleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygular. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1'den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2'den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarı verilir*".

26. Somut olayda başvuran % 52 oranında engelli olduğunu, muhatap Firmanın satış ofisinden 2/7/2023 tarihinde saat 9.45'teki Ayvalık (Sarımsaklı) Otogar-İzmir Otogar seferi için 29/6/2023 tarihinde bilet satın aldığını, normal bilet ücretinin 200 TL olduğunu, bu bedel üzerinden kendisine % 40 engelli indirim (80 TL) yapılması gerekirken % 30 indirim (60 TL) yapıldığını ve 140 TL ödediğini, KDK tarafından verilen karar üzerine ilgili İdare tarafından iletilen cevapta söz konusu sefer için engelli olarak 1 adet biletin düzenlendiğinin ve düzenlenen biletin kendisine ait olduğunun belirtildiğini, muhatap Firma tarafından % 40 indirim yapılması gerektiğini ileri sürmektedir.

27. Başvuranın iddiaları ilgili olarak Kurumumuz tarafından muhatap Firma ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğünden istenen bilgi ve belge taleplerine istinaden sunulan cevabi yazılar birlikte incelendiğinde, söz konusu sefer yolcularından engelli olarak 1 adet biletin başvuran adına düzenlendiği, mezkûr Yönetmelik'in 56'ncı maddesinin beşinci fıkrasındaki "*Yetki belgesi sahipleri, tespit edilmiş ücret tarifelerinin üzerinde ücret alamaz ve %30'dan fazla indirim uygulayamazlar.* ..." düzenlemesi uyarınca muhatap Firmanın ücret tarifesi üzerinden % 30 oranına kadar (175 TL'ye kadar) indirim yapılabileceği, bu kapsamda indirim oranına uyularak ikili koltuklarda seyahat eden yolcular için düzenlenen bilet ücretlerinin 200 TL olarak belirlendiği, söz konusu sefere ilişkin geçerli ücret tarifesindeki normal bilet ücretinin 250 TL olduğu, % 40 oranındaki engelli indiriminin geçerli olan normal tarife üzerinden yapıldığı düşünüldüğünde 150 TL'ye kadar yolcu taşıma biletinin düzenlenebileceği, şikayete konu bilet ücretinin ise bu tutarın altında olduğunun ve 140 TL olarak

düzenlendiğinin tespit edildiği, bu nedenle muhatap Firmaya herhangi bir uyarma cezasının uygulanmadığı ifade edilmiştir. Kurumumuza iletilen ücret tarifesi incelendiğinde ise İzmir Bornova-Sarımsaklı Otobüs Terminali arasında geçerli olan ücret tarifesindeki tutarın 250 TL olduğu görülmüştür. Mezkûr Yönetmelik'in 56'ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre yolcu taşımaları için düzenlenecek ücret tarifelerinin aynı hat ve güzergâh üzerinde gidiş ve dönüşte aynı olacağı, aynı hat ve güzergâh üzerinde gidiş ile dönüş için değişik ücret tarifesinin uygulanamayacağı, bu duruma aykırı hareket edenlere idari para cezası uygulanacağı hususlarının kabul edildiği dikkate alındığında Sarımsaklı Otobüs Terminali-İzmir Bornova güzergâhı bakımından geçerli ücret tarifesinin de 250 TL olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Söz konusu Yönetmelik düzenlemesi incelendiğinde, yolcu terminalleri ile tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetlerinin ücret tarifesine tabi olduğu, ücret tarifelerinin yetki belgesi sahiplerince Bakanlıkça belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlığa bildirildiği, ücret tarifelerinin üzerinde ücret alınamayacağı ve % 30'dan fazla indirim uygulanamayacağı, en az % 40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere ise 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde % 40 indirim uygulanacağı, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1'den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2'den fazla olması halinde ise her fazla engelli yolcu için geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde % 30 indirim uygulanacağı, söz konusu düzenlemeye uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarma verileceği hususlarının hükme bağlandığı görülmektedir.

29. Dosyada yer alan bilgi ve belgeler ilgili Yönetmelik düzenlemesiyle birlikte incelendiğinde, başvuranın Sarımsaklı Otobüs Terminali-İzmir Bornova seferi için bilet satın aldığı, söz konusu sefere ilişkin olarak muhatap Firma tarafından Bakanlığa bildirilen ücret tarifesinin 250 TL olduğu, mezkûr Yönetmelik'in 56'ncı maddesinin beşinci fıkrası kapsamında başvuranla aynı güzergâhta ve ikili koltuklarda yolculuk yapan kişilere yönelik genel bir indirimin uygulandığı ve bilet ücretlerinin 200 TL olarak belirlendiği, buna karşın aynı maddenin on birinci fıkrasına göre yetki belgesi sahiplerinin geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde % 40 indirim uygulamasının öngörüldüğü, dolayısıyla başvuranın muhatap Firmadan uygulanmasını talep ettiği % 40 oranındaki engelli indiriminin geçerli ücret tarifesi üzerinden hesaplanması gerektiği, 2/7/2023 tarihinde geçerli ücret tarifesinde yer alan 250 TL tutarı bakımından % 40 oranında indirim (100 TL) uygulandığında 150 TL tutarında bilet düzenlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Somut olay bakımından başvuranın 2/7/2023 tarihli ve Sarımsaklı Otobüs Terminali-İzmir Bornova güzergâhı için 140 TL tutarında bilet satın aldığı dikkate alındığında muhatap Firma tarafından engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi